

אמונת חיים

גליון שבועי לתורה וחסידות שע"י מוסדות קראלי בארה"ק

גליון תקיט ♦ שנה יא ♦ יום כיפור

שב"ק וילך ♦ שבת שובה ה'תשפג

דברי אלוקים חיים
מרוך רבינו הגה"ק זיע"א

דברות קודש
מרוך רבינו עט"ר שליט"א

וילך משה וידבר את כל הדברים האלה אל כל ישראל וגו'.

והנה לא מבואר בפסוק לאן הלך משה רבינו ובתרגום יונתן איתא דהלך למשכן בית האולפנא, דהיינו דהלך לבית המדרש ללמוד, ולא מבואר למה הלך כעת לביהמ"ד.

והנה בהמשך הפסוק נאמר שאמר משה לישראל בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא נוכל עוד לצאת ולבא וגו' ובמסכת סוטה (יג) דרשינן שאמר היום מלאו ימי ושנותי שהקב"ה משלים שנותיהם של צדיקים מיום ומחדש לחודש וכו'.

ועל מה שאמר לא אוכל עוד לצאת ולבוא וגו' דרשינן דאין הכוונה לצאת ולבוא ממש מכיון דכתיב לא נס ליחה אלא הכוונה הוא במה שאמר "לא אוכל לצאת ולבוא", היינו בדברי תורה והוא מפני שנסתתמו ממנו שערי חכמה.

וכן כתב רש"י הק' שמה שאמר משה לא אוכל וגו' הוא מפני שניטלה ממנו הרשות וניתנה ליהושע והכוונה שהוא מפני שה' אמר לא תעבור את הירדן הזה וגם כתב רש"י הק' הנ"ל הגמרא שאמר משה שהיום הוא נולד וביום הזה ימות, ועוד כתב דבר אחר, לצאת ולבוא בדברי תורה ומלמד הכתוב שנסתתמו ממנו מסורות ומעיינות החכמה.

ולפי זה נוכל לומר שהכוונה הוא במה שהלך משה לבית המדרש דכיון שנסתתמו ממנו מעיינות החכמה, הלך מחדש לבית המדרש להתחיל ללמוד מחדש ונוכל לומר שבאמת קיבל משה חזרה כל המעיינות החכמה דאם לא כן הלוא קשה הקושיה הנ"ל איך אפשר שנסתתמו ממנו כל החכמה הלא כתיב ולא נס ליחה, אבל אם נגיד שמה קיבלם הכל בחזרה מזה שהלך ללמוד בבית המדרש אז ניחא מה שכתוב בפסוק להלן (חאת הברכה) "לא כהתה עינו ולא נס ליחה" שאף שנסתתמו מכל מקום ע"י שהלך ללמוד קיבל הכל בחזרה ולכן גם דיבר את שירת האזינו ובירך את ישראל כל שבת בברכתו ואם נאמר שלא קיבל בחזרה כל המעיינות לא היה יכול לברך הברכות את כל ישראל לשבטיו כמונן.

ולפי זה נוכל לומר שהכוונה במדרש תנחומא שכתב אין וילך אלא לשון תוכחה, דזה בא לומר תוכחה לישראל שלא להתייאש ולמר שנסתתמה ממנו חכמת התורה, או מפני שלא נולד עם ראש טוב ואין חריף בשכלו וגם אם כבר החכים באדם חכמת התורה ומחמת סיבה שכח תלמודו או מחמת חולי או חולשה או זקנה מכל מקום ימשיך לילך לבית המדרש ללמוד וילך לשיעורי תורה דרבים וה' יראה את לבבו שרוצה להתחכם ולא ימנע ממנו להיות חכם בחכמת התורה הק' הן בנגלה והן בנסתרות שבתורה, ונלמד ממה רבינו שאף שנסתתמו ממנו כל חכמת התורה מכל מקום לא נתייאש והלך לאלפנא וקיבל חזרה כל המעיינות החכמה וכו"ל.

ויתן ה' שנזכה לגאולה השלימה שאז נגיע לשלימות החכמה וכמ"ש הרמב"ם בספרו הק' שבאותו זמן של ביאת מלך המשיח לא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים ושיגו דעת בוראם כפי כוח האדם, שנאמר כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים ויהי רצון שנזכה לזה בקרוב ממש ברחמים וחסידים מגולים אמן ואמן

קידושא רבא וילך תשע"ב

חזקו ואמצו אל תיראו ואל תערצו מפניהם (דברים לא ו).

בפרשתנו נפרד משה רבנו מעם ישראל סמוך לפטירתו. עם ישראל נמצא ערב הכניסה לארץ ישראל. משה רבנו חזר ומדגיש את החובה להשלים את משימת ירושת הארץ, בהנהגתו של יהושע. משה מצווה ומחזק את רוח העם: "חזקו ואמצו אל תיראו ואל תערצו מפניהם, כי ד' אלקיך הוא ההולך עמך לא ירפך ולא יעזבך". (דברים לא ו). צויו זה דומה לדברי החיזוק של הכהן משוח המלחמה, לפני היציאה לקרב: "כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם וגו'. והיה כקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן ודבר אל העם, ואמר אליהם: שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם, אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם". (דברים כ א).

וכפי שמפרשים עה"פ חזקו ואמצו כל המייחלים לה'. כל המייחלים דיקא. אפילו אם אינכם זוכים לשום קדושה ועבודה, חס ושלום רק מייחלים לבד, אף על פי כן חזקו ואמצו ואל תיפלו משום דבר שבעולם יהיה איך שיהיה... ומובא בספה"ק (שולחן הטהור, ליקוטי מוהר"ן) שיותר ויותר מזה צריך כל אחד ואחד לחזק את חברו לבל יפול בדעתו משום דבר שבעולם. ואפילו אם הוא יודע בעצמו שהוא כמו שהוא, אף על פי כן יחזק את חברו כי את חברו בקל יותר לחזק מלחזק את עצמו כי אין חבוש מתיר את עצמו וכו' (ברכות ה').

כן דברי הנביא ישעיהו (לה, ג) **חזקו ידים רפות** ועל זה הדרך הלכו כל הנביאים מבשרי ישועה נחמו את ישראל וחזקו את ידיהם הרפות, חזקו לשון משקל כבד ופתרונו חזקו את אחרים, ואם היה בא לומר חזקו אתם שידכם רפות היה לינקד חזקו ואמצו (דברי הימים ב' לב) עכשיו שאומר להם לחזק ולאמץ אחרים נקוד חזקו אמצו. **חזקו אל תיראו**. זה נקוד חזקו לשון קל חזקו אתם מאלוכם כמו שיאמר ליחיד חזק ואמץ (יהושע א) ולא יאמר חזק

ואמר ביום ההוא הלא כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה ואנכי הסתר אסתיר פני... (לא, יז-יח)

הקשו המפרשים, אחרי שיאמרו "על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה" ויתוודו על חטאתם, למה עוד יסתיר פני רחמי מהם? ופירש הרה"ק רבי בונם מפשיסחא ז"ע, שמאמרם "על כי אין אלקי בקרבי" – זה עצמו הוא חטא! שהם חשבו עצמם שהם נדחו מפני הקודש, שהקב"ה לא חפץ בהם חה גורם יאוש והתרשלות, אבל באמת אין הדבר כן, כי ישראל אף על פי שחטא – ישראל הוא (סנהדרין מד), וכתוב, (במדבר לה. לד) "כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל", ואמרו ז"ל (ספרי שם), אף על פי שהם טמאים שכניה שרויה בנייהם. אלא שהיא בהסתרת פנים ואינה נגלה. זה מה שסיים הכתוב, "ואנכי הסתר אסתיר" – היינו, לא כמו שאמרנו, "כי אין אלקי בקרבי", אלא, "ואנכי הסתר אסתיר" – אני נמצא אבל בהסתרה ולא בגלוי, עד כאן דבריו ז"ל.

ומסביר הרה"ק בעל השם משמואל ז"ע – ובאמת, זה גורם חיזוק גדול לכל איש. שבכל עת יצייר בדעתו, כי אפילו איך שיהיה, עדיין שכניה שורה עליו, והוא עצמו מרכבה לשכינה. וכמאמר חז"ל בש"ס (תענית יא.) "לעולם ימוד אדם עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו", שנאמר (הושע יא. יב) "בקרוב קדוש ולא אבוא בעיר". ומסיים בלשונו הק': "ומי הוא שלא יתחכנו ויהמו מעיו מאהבת המקום ויראתו – בזכרו את הדברים האלה"

כפיני חיים

עובדות חיים

וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמם (דברים ל"א, ל). האי "עד תמם" צריך ביאור. ואפשר לומר ע"ד האלשיך, "וינחם ה' על הרעה", בזה "אשר דבר לעשות לעמו", בזה הדיבור הקשה אשר דיבר לישראל כבר שקלינהו למטרפסייהו, ועי"ז "וינחם ה' על הרעה" יעו"ש. ועד"ז אפשר לפרש כאן, "וידבר משה", שמשה רבינו ע"ה בזה אשר דיבר קשות כל התוכחות וקללות הנכלל בדברי השירה הזאת, פעל בזה שיהיה "עד תמם", שנמתק כל הדינין קשין מעל עם בני ישראל בשרשן, והבן

(הרה"ק ר' מאיר מפרמישלאן זי"ע)

...ופרשת **וילך משה** וגו' מרמז שאדם צריך להיות בבחינת "הולך" להוסיף מעלה מעלה בתורה ויראת שמים, וכל ישראל נקראים בשם משה וכמו שכתוב בספרים הק' שלכל ישראל יש איזה ניצוץ מנשמת משה, ובפרט תלמידי חכמים שניצוצים של משה רבינו גדולה אצלם ביותר ולזה בא הרמז של אתם ניצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיך וגו' ואח"כ וילך משה וידבר אל ישראל לאמר, דהיינו שידוע מה שכתב האור החיים הק' שמשה רבינו בעצמו יגאל את ישראל באחרית הימים כי הגואל הראשון הוא הגואל האחרון, והרמב"ם פוסק שאין ישראל נגאלים אלא בתשובה וכבר מובטח לישראל שיחזרו בתשובה ומיד הם נגאלים.

ולכן אפשר לומר בדרך רמז שבא הכתוב לומר אתם ניצבים כולכם לפני ה' אלוקיכם זקניכם שוטריכם וגו' כל איש ישראל, את"ם אותיות אמת דהיינו שאתם ניצבים בתשובה באמת אז יהיה "וילך משה וידבר הדברים האלה אל כל ישראל", כי וידבר הוא מלשון מנהיג דהיינו שהוא יהיה מלך המשיח המנהיג האמיתי רבן של כל ישראל ויגאלינו בגאולה השלימה בקרוב ממש מתוך רחמים וחסדים מגולים אמן.

(רבינו זי"ע ב' ויגד משה)

שובה ישראל עד ה' אלוקיך (הושע יד, ב')

קודם כל עשיית המצוות והתעסקות התורה והתפילה צריך קודם לשוב בתשובה שלימה בלב נשבר ונדכה להתחרט על העבר באמת ולקבל עליו מעתה עבודת שמו יתברך בכל עת, ובזה רוחץ את גופו ולבו מהרהורי תאוות הרעות ואחר כך נאה לו לעשות מצוות ה'. ועל כן אמר לו הקב"ה עתיד אני להעמיד מבניך שיפתח בתשובה תחילה ואיזה זה הושע שנאמר (הושע יד, ב) "שובה ישראל עד ה' אלקיך". כי גם הוא לימד דעת את העם בזה שיפתח האדם בתשובה תחילה. פירוש קודם, ואחר כך יקבל עליו עול מלכות שמים בעשיית מצוות ותורה ותפילה. זה "שובה ישראל עד ה' אלקיך". קודם שתקבל עליך עול מלכות שמים בעשיית מצוותיו להיות ה' אלקיך

(באר מים חיים - בראשית)

לשוב אף על מצוות והיינו "שובה ישראל" מה שהוא "עד ה' אלקיך" מקורב אצלו ית"ש ממש, דהיינו המצות שאדם חושב שהן מצוות, צריך גם אותם להשיב כיון שאיננו כן כמו שהוא חושב. ושמה תאמר הלא מכל מקום שוגג הוא, לזה אמר "כי כשלת היא בעונך", דשגגת תלמוד היינו שגגת הלימוד עולה זדון (ישמח משה - יוחי)

הרהור תשובה קודם הלימוד

זה היה דרך החסידות של הבעש"ט ותלמידיו להיות מוסיף והולך בקדושה וע"י זה יפול הרע אבל עם כל זאת צריכין לעשות תשובה ולכל הפחות הרהורי תשובה קודם עשיית כל מצוה ולימוד התורה וכמו שכתב הבני היששכר בספרו דרך פיקודיך דאם לא כן נאמר עליו הפסוק ולרשע אמר אלוקים למה לך לספר חוקי, וגם הרמב"ם כתב כך בהלכות תשובה, כידוע.

(רבינו זי"ע ב' ויגד משה)

הן קרבו ימין למות (ל"א - י"ד)

מסופר על הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע"א, שכאשר ביקר אצלו הרה"ק רבי חיים מצאנז זי"ע"א, קיבלו ר' מאיר בכבוד רב ושמח מאד לקראתו. לאחר שהשתעשעו שניהם בחידושי תורה, פנה אליו ר' מאיר ואמר, הרב מצאנז, הלא כבודו הוא מבית דין הגדול, יאמר נא לי אם מאיר צריך לדור בדירות קטנות כאלו, וכי לא מן הראוי שידור בדירות גדולות וחשובות מאלו? השיבו ר' חיים, ודאי, מן היושר הוא שידור מר בדירות נאות יותר ומרווחות יותר. אמר ר' מאיר אם כבודו אומר כן, אעשה כדבריו. מיד הבין הצדיק מצאנז כי כוונתו אחרת, חזר ואמר, אני התכוונתי לדירות מרווחות בעולם הזה. השיב ר' מאיר, את הדבר אין להשיב, רציני רק הסכמתו של מר, ואם הוא כבר הסכים ודאי כן יהיה. וכעבור שבועות אחדים נסתלק ר' מאיר לבית עולמו.

וידבר משה באזני כל קהל ישראל וגו' עד תומם (ל"א - ל)

מסופר על הרה"ק רבי בונם מפרשיסחא זי"ע"א, שנכנס פעם לרבו היהודי הקדוש זי"ע"א, והיהודי אמר לו שיאמר איזה פסוק שהוא והוא היהודי יגיד על זה דבר תורה. נפל לפיו של רבי בונם פסוק מפרשתנו "וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תומם". אמר לו היהודי "עד תומם". נתפעל מאד רבי בונם מפירוש זה, והיה שרוי בשמחה רבה. באותו מעמד היה גם הרה"ק ר' חנוך העניך מאלכסנדר זי"ע"א. ושאל את ר' בונם לשמחה מה זו עושה? ומה פירש כאן הרבי? אמר לו ר' בונם. הרי חכם אתה תבין מעצמך את פירוש הרבי. אמר ר' חנוך העניך, כנראה כוונתו, שאילו היתה תיבת 'תומם' מתפרשת על השירה, היה צריך להיות כתוב תומה, אלא ודאי הפירוש הוא, שמשה רבינו היה הולך ומדבר את דברי השירה כמה וכמה פעמים לתוך לבות בני ישראל, עד אשר עשה אותם לשלמים ותמימים. כיוונת אל האמת השיבו ר' שמחה בונם.

הליכות חיים

הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

מו"צ בק"ק קראלי ומח"ס גם אני אוזך

אם האכילה בערב יוה"כ מקשה את התענית האם צריך לאכול

שאלה: אדם שהאכילה בערב יוה"כ מזקת לו להתענית ביוה"כ, האם אעפ"כ חייב לאכול כדי לקיים מצות האכילה בערב יו"כ, או לא.

תשובת הגאון רבי יקותיאל ליברמן: לכאורה תלוי במחלוקת הראשונים (והאחרונים) הנ"ל סימן צט (בטעם האכילה בתשיעי, דלדעת הראשונים שמצות האכילה הוא כדי להכין עצמו שלא ירגיש בצער העינוי, א"כ מסתבר דמי שהאכילה מזיק לו, אינו חייב לאכול, שהרי בכה"ג אין מקום למצוה זו, שכל מהות המצוה הוא רק כדי להקל על צער העינוי, אך אם עי"ז מזיק להתענית הרי לא מסתבר לתקן מצות אכילה שמטרתה להקל וגורמת להיפך.

משא"כ להסוברים, דמצות האכילה כדי שנגיש יותר בצער העינוי, פשוט שצריך לאכול אף שמזיק לו [וכמובן באופן שאינו פיקוח נפש]. וכמו"כ להסוברים דבעיני עינוי לגוף ועינוי לנשמה ואשר על כן נצטוו לאכול בתשיעי, נמי צריך לאכול כדי שיקיים מצות ועניתם את נפשתיכם הגוף והנשמה.

שוב ראיתי, שכבר נדרש בעיני זה הגרעק"א (שו"ת סימן טז (והורה, דבמקום שהאכילה בערב יוה"כ מזיק ומצטער אין צריך לאכול. - ודבריו יובנו היטב לפי דברי הראשונים שיסוד המצוה לאכול בערב יוה"כ היא, להכין עצמו שלא ירגיש העינוי ויוכל להתענות, א"כ מי שהאכילה מזיק לו ולא יועיל אין מקום למצוה זו. וכיון שרוב הראשונים נקטו דטעם האכילה הוא שלא ירגיש בצער העינוי, הרי אין לנו אלא הכרעת הגרעק"א דבכה"ג אין צריך לאכול.

הנהגות חיים

מהפוסק מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

ראב"ד העדה החרדית ומח"ס ביאורים והנהגות על המועדים

ובתפארת ישראל" (יכין מסכת תענית פרק ד) כתב לפרש הטעם שנהגו ישראל לשיר את האשמונ' ביום כיפור, כדי לרמז שראוי לשורר ולשמוח בעת הידוי, מתוך ביטחון בקב"ה שבוודאי יפוך את העוונות לזכויות. וזהו לימוד לכל אחד בשעת הידוי, שלא ירגיש ח"ו שום עצבות, אלא ישבר את ליבו על מה שלא זכה עד עכשיו להתקרב להשי"ת, ומתוך כך יתמלא בהשתוקקות להתקרב לאבינו שבשמים, וכל אמירת הידוי צריך להיות מתוך דביקות והשתוקקות על שעומדים אנו לפני אבינו שבשמים, המבקש ומצפה איך נוכל לשוב אליו ולזכות במשפט, ובטוחים אנו שבאמת נזכה להתקרב אליו.

לשכוח מהעבר

שמעתי על הרה"ק בעל חידושי הרי"ם זי"ע, שבדברי התעוררות שהיה מדבר באלול ועשי"ת, היה אומר, שבימים אלו צריך לשכוח לגמרי מהעבר, ולחשוב כאילו כולנו תינוקות שנולדו, ולקבל על עצמינו כעת לעבוד את השי"ת כראוי עכ"פ לזמן קצר, ועל ידי זה זוכים ללב טהור ולהתחדש לגמרי וכדאיתא במדרש (ויק"ר ל, ג): "מכאן שהקב"ה מקבל השבים, ועם נבואה יהלל י-ה, שהקב"ה בורא אותן בריה חדשה".

וכעין זה פירשו בעלי המוסר מה שאמרו חז"ל (מד"ר בראשית כא, ו) "אין ועתה אלא תשובה, שנאמר (דברים י) ועתה ישראל מה ה' אלקיך וגו'", ע"כ, ופירשו בעלי המוסר שעיקר התשובה תלויה בהרגשת "עתה", והיינו שצריך הבעל תשובה להחזיק עצמו כאילו עכשיו נברא, ואין לו שום שייכות עם העבר, שהימים הראשונים כלא היו, והרי הוא מתחיל התחלה חדשה לגמרי, ומעכשיו יש לו לדון רק על ההווה, שבכל יום ויום דורש ממנו הקב"ה מחדש "כי אם ליראה".

חובת הזהירות בימים אלו בכל נדנדוד חטא

כתב השו"ע (או"ח סי' תר"ג, ויטודו מהירושלמי שהובא בטור שם) "אף מי שאינו נזהר מפת של כותים, בעשרת ימי תשובה צריך לזהר".

וכבר תמהו המפרשים מה טעם יש בזה, להפסיק מאכילת פת עכו"ם לעשרה ימים בלבד, והלא כיון שאין בדעתו להפסיק לעולם א"כ לא חשיב בגדר תשובה, ומה תועלת ועניין יש בזה?

אכן ביאור הדבר דאי"ז מצד תשובה, אלא זהו עניין אחר, שכאשר המלך מגיע לובשים בגדים מיוחדים לכבודו ונוהגים בהתרוממות, ולכן בעשי"ת, כשמלך מלכי המלכים הקב"ה מגיע אלינו ומשרה שכירתו בעולם וכדכתיב (ישעיהו נה, ו) "דרשו ה' בהימצאו קראוהו בהיותו קרוב", צריך להתרומם ולהיזהר במשפטיו מתוך דקדוק הלכה, ואם אינו נוהג כן, הרי זה זלזול במלך שאינו מכבד את הופעתו.

ויש להתבונן מזה מהו גודל החיוב להיזהר בעשי"ת מכל סרך חטא, שהרי פת עכו"ם אינו אסור מדינא אלא רק חומרא (עי' שו"ע יו"ד סי' קיב ס"ב ובש"ך שם סק"ט), ואעפ"כ צריך להיזהר מזה בעשי"ת, וא"כ כ"ש שכל התנהגות האדם בימים אלו, צריכה להיות בזהירות גדולה שלא לבטל רגע אחד, ולהיזהר בכל הליכותיו שיהיו עפ"י דקדוק הלכה ובלא שום סרך עוון או חטא.

ורבינו יונה בשערי תשובה (שער השני אות יד) כתב, שבעשרת ימי תשובה ראוי לנהוג כחוק"מ שאין מתעסקים בשום עסק זולת דבר האבד, ותמה שם איך בני אדם מסוגלים להתעסק במסחר ובשאר ענייניהם הגשמיים, בשעה שהם עומדים לפני משפט, והוסיף וז"ל: "וראוי לכל ירא אלקים למעט בעסקיו ולהיות רעיוניו נחתים, ולקבוע ביום ובלילה עתים להתבודד בחדרי, ולחפש דרכיו ולחקור, לקדם אשמורות, תחנה, והעת עת רצון והתפילה נשמעת בה, כענין שנאמר (ישעיהו מט, ח): 'בעת רצון עניתך וביום ישועה עזרתך', ע"כ.

חיזוק במעשים בעשי"ת

וראוי לדעת שהנהגת האדם בעשרת ימי תשובה היא כעין 'מבחן', אם הקבלות שקיבל על עצמו בראש השנה היו רק מהשפה ולחוץ, או עם החלטה מעשית לשנות דרכיו, שכן אם עומד בקבלותיו והחלטותיו, ומשפר דרכו במעשה ולא רק בהבטחות, הרי הוא מוכיח בזה שקיבל כן על עצמו באמת ובתמים, אבל אם גם בעשי"ת אינו משתנה לטובה, הרי מראה לקב"ה שאינו עומד להשתנות למעשה, והוא מוכיח בזה רעה על צורת התנהגותו שבכל השנה הבאה, ה".

(תשו"ח למו"צ הרה"ג גמליאל ריבנוביץ שליט"א שהמציא לידינו המאמר)

שמעתי ממו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל, שכאשר היה הקדוש ה'חפץ חיים' זצ"ל מדבר על עומק הדין לעתיד לבוא, היה רגיל לסיים ולומר: "אבל אנחנו עדיין חיים בעולם הזה, ושערי תשובה ורחמים פתוחים לפנינו, ויכולים אנו לנצל הזמן לשוב בתשובה".

והיה מוסיף עוד ואומר, שעצם הדבר שאנו יודעים שיש לנו פתח מילוט לשוב בתשובה, זה לכשעצמו מחייב אותנו לשוב בתשובה, וכמו שכתב רבינו יונה בתחילת שערי תשובה, שאם האדם מתאחר ואינו שב בתשובה כשהדרך פתוחה לפניו לשוב לה', זה עצמו תביעה גדולה עליו.

היאך יוכלו בתקופה קצרה כזאת לקבל על עצמו להשתנות לגמרי?
והנה רבים שואלים היאך יוכלו בתקופה קצרה כזאת לקבל על עצמם להשתנות לגמרי, ולשפר את כל המעשים כולם, והלא "לב יודע מרת נפשו" כמה צריך לשנות מעשיו בכל תחום משטחי החיים, ועבודת התשובה הרי צריכה להיות באמת ובתמים, דדובר שקרים לא יכון לנגד עיניו.

ונראה שתשובת הדבר מפורש בלשון הפסוק דכתיב (ישעיה נה, ו-ז): "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב, יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבתיו וישב אל ה' וירחמהו" וגו', והנה מדוקדק היטב בלשון הפסוק, שעיקר העבודה הוא לעזוב את 'דרך הרשע' וכדכתיב "יעזוב רשע דרכו".

והרי מבואר, דאע"פ שאינו יכול לתקן מיד את כל מעשיו, מ"מ כיון שעוזב את "דרכו", וסולל לעצמו דרך חדשה בדרך הטוב והישר, מתוך קבלת עול מלכות שמים, בזה גופא נחשב כחוזר בתשובה על כל מעשיו, כיון שהתחרט על מעשיו הרעים, וסולל דרך חדשה שבאמצעותה יוכל לתקן את כל מעשיו במשך השנה.

וזוהו לימוד לדרך עבודת התשובה בעשי"ת, דעיקר התשובה איננה רק על מעשה מסוים, אלא התשובה צריכה להיות על עצם ה'דרך', וכפי מה שמוסיף להתחזק בימים אלו בעקירת דרכו, ולהתייצב על דרך טוב, כן זוכה לסייעתא דשמיא בכל ימות השנה, ויתן ה' שזכה להשכיל לנצל היטב את סגולת הימים הללו, להתייצב על דרך טובה. ואמנם דווקא מפני שסגולת הימים הללו מרובה, מסובב היצה"ר הרבה מניעות וטרדות בימים אלו, אבל נתבונן ונראה כמה עושר טמון בימים אלו אם מתנהגים בהם כראוי, ולכן נשא לבבנו לאבינו שבשמים, שיזכנו לשוב בתשובה שלמה לפניו, ונרבה בימים אלו בתשובה ובתורה ובתפילה, ונתפייס פני מלכו של עולם, ונשוב אל ה' וירחמנו וניחתם לשנה טובה ומתוקה ולשנת גאולה וישועה אכ"ר.

תשובה מתוך שמחה

הנה יש טועים לחשוב, שבעל תשובה צריך להיות בעצבות וביגון ואנחה תמיד על חטאיו, אבל זוהי טעות גדולה, שבדרך זו עלול לירד מטה מטה, עד שייצא מדעתו ומעולמו רח"ל, והמתבונן יראה שמה שכתבו הקדמונים, שהבעל תשובה צריך להיות במרירות לב על חטאיו, אין בזה שום סתירה לשמחה, אלא אדרבה, היגון על העבר צריך להיות מעורב בשמחה, שעכשיו הגיע לאמת וזכה לחיי נצח.

ויש לבאר העניין על פי משל, לאחד שמרד במלך ונתחייב מיתה, אבל המלך ראה שמתחרט על מעשיו ולכן חנן אותו, וממילא הוא מעכשיו מסור יותר מכל אחד למלך, ולכן גם המלך אוהבו יותר מאדם אחר, וכך גם הבעל תשובה – חי תמיד בשמחה, שעכשיו זוכה להכיר האמת ולשוב לאלוקינו ית"ש, ומרוב אהבתו לקב"ה הרי הוא מתאונן על גודל הפגם שפגם בשעתו, אך היגון אינו מביאו לייאוש אלא להשתוקקות לקדוש ברוך הוא, ועי"ז הוא מוסיף עוד ועוד במצוות ובמעשים טובים מתוך שמחה, שהלא גם הבעל תשובה חייב לקיים המצוות בשמחה ככל איש מישראל, ודבר זה הוא יסוד ועיקר גדול בתשובה.

וביום כיפור גופא מצאנו שאע"פ שאומרים בו עשרה ידוים, מ"מ אין לך יום של שמחה כמותו, שהרי בו ניתנו לוחות שניות, ובגמ' איתא דלא היו ימים טובים לישראל יותר מיום כיפור וחמשה עשר באב, וע"כ שמצוות התשובה קאי יחד עם מצוות שמחה, דאדרבה, דוקא מתוך השמחה על קבלת התורה, הוא משתוקק לקיים רצונו ית"ש ולהוסיף עוד בעבודת ה', ומתוך כך הוא מתמלא ביגון על העבר.

דיני חיים

הרה"ג אליעזר הכהן רבינוביץ שליט"א
מו"צ בבית שמש ומח"ס ספר חינוך הבנים בהלכות

מדיני יום הכיפורים לנער בר מצוה

נער בן י"ג שנה חיובו בתענית

עא. נער בן י"ג שנה אף שאין ידוע אם הביא סימני גדלות מכל מקום הוא מחוייב להתענות מעיקר הדין דסמכינן על החזקה שהוא כבר גדול. ואולם אם יש חשש שהתענית יגרום לו איזה חולשה באברים הפנימיים או איזה מחלה וכדומה, אזי יש מקרים מיוחדים שיש קצת מקום להקל עליו בתענית שיאכל בשיעורים, ויעשה שאלת חכם.

ספק קטן ספק גדול

עב. נער שיש ספק אם הוא בן י"ג שנה או פחות, הרי הוא מחוייב להתענות ביום הכפורים, מכח ספיקא דאורייתא לחומרא, ואין בזה חזקת קטנות מפני שחזקה זו היא חזקה העשויה להשתנות.

קטן שנולד בבית"ש של יוה"כ

עג. קטן שנולד בבין השמשות שבין יום הכפורים למוצאי יום הכפורים מחוייב להתענות ולהשלים משום ספיקא דאורייתא. [ומיהו אם ברור שלא הביא סימני גדלות יש אופנים שאפשר להקל עליו ויעשה שאלת חכם].

נעשה בר מצוה ביום הכיפורים

עד. נער שנולד ביום הכיפורים, ונעשה בר מצוה ביום הכיפורים, חייב בעיניו מן התורה תיכף בכניסת היום, דהרי קיי"ל שהוא נעשה גדול תיכף בתחילת היום גם לפני השעה שנולד בה, ואם שגג ועשה מלאכה או אכל ברגע הראשון של היום מביא חטאת [בתנאי שהיו לו אז ב"ש], אבל אינו מחוייב מדינא במצות עשה של תוספת ערב יום הכפורים כיון שבאותה שעה הוא עדיין קטן, ורק בבין השמשות הוא מחוייב להתענות משום ספיקא דאורייתא לחומרא, וכן אינו מחוייב מדינא במצות אכילת ערב יום הכפורים, אף שלמחר יהא מחוייב בתענית מדאורייתא, כיון דסוף סוף עכשיו הוא קטן, אבל בתוספת של מוצאי יום הכפורים מחוייב שהרי באותה שעה הוא כבר גדול, וכל זה מדאורייתא. - אבל מדרבנן מחוייב גם בתוספת של ערב יום הכפורים וכן במצות אכילת ערב יוה"כ משום חינוך.

עה. נער זה שנעשה בר מצוה לביל יום הכפורים ראוי ונכון שיאחר מלברך ברכת שהחיינו עד לאחר צאת הכוכבים.

נעשה בר מצוה למחרת יום הכיפורים

עו. קטן שנעשה גדול במוצאי יום הכיפורים, אינו מחוייב מדאורייתא להתענות ביוה"כ שהרי אז הוא עדיין קטן, ורק מדרבנן צריך להתענות מדין חינוך וכו"ל, ונחלקו הפוסקים האם הוא מחוייב מדינא להתענות בזמן התוספת של מוצאי יום הכפורים כיון שעכשיו הוא גדול, או שחיוב התוספת הוא רק למי שהיה מחוייב בעיקר התענית, ויש מי שכתב לחלק בענין זה דבאיסור מלאכה מתחייב בתוספת של מוצאי יום הכפורים, מה שאין כן לענין איסור אכילה ושתייה, ולמעשה באופן שהוא מתענה כל היום ודאי ראוי לחנוכו להתענות עוד זמן מועט בשביל התוספת, ובאופן שהוא כחוש ואינו מתענה כל היום מסתברא שמדינא לא חל עליו חיוב התוספת כי אין תוספת בלא עיקר, אך כיון שאפשר בקל לצאת מן הספק לכן ראוי לו להמנע מלאכול בזמן התוספת והיינו משקיעת החמה עד זמן מועט אחר צאת הכוכבים לפי מנהג בית אבותיו.

נעימות החיים

שובה ישראל עד ה' אלוקיך (הושע יד, ב)

הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע אמר: "שובה ישראל". ואם תאמר: כיצד שבים בתשובה, מה נקבל על עצמנו, במה נחייב את עצמנו, באילו גדרים וסייגים? הדבר יובן במשל: אדם יצא מביתו ביום שרב, וביקש להגיע לעיר הסמוכה. הוא התחיל ללכת, והשמש קפחה על ראשו. הזעה נגרה ממנו פלגים פלגים, ברכיו פקו, והמשא הכביד על שכמו. כאשר זכר כמה שעות הליכה לפניו, מה רחוקה הדרך ומה קשה היא, נפלה רוחו בקרבו והוא החליט לשוב על עקבותיו, להמתין לעת אחרת, למזג אויר אחר, להזדמנות אחרת. אבל אם הוא חכם, יסיח מלבו את המטרה הסופית, את הדרך הרחוקה, ויאמר לעצמו: ברצוני להגיע עתה רק עד העץ ההוא ולחסות בצלו. כשיגיע לאותו עץ, יינפש מעט ויאמר: עתה אין רצוני להגיע אלא לאבן ההיא, לשבת עליה. וכך, מנקודה לנקודה, ימצא את עצמו במחוז חפצו. זהו שנאמר: "שובה ישראל". כיצד? התשובה היא: "עד". סמן לעצמך מטרות קרובות, נראות לעין, רק עד שם. מי שיקבל על עצמו ללמוד ברציפות, ללא הסח הדעת, בכל רגעי הלימוד, כל היום כולו, כל ימות השנה, לא ישיג מאומה, שכן החלטה זאת בעבורו היא בבחינת "על מנת שתעלה לרקיע". אבל אם הוא יציב לעצמו יעד, "עד", ללמוד ברציפות רבע שעה, ואז ינסה להגדיל את הטווח - יצליח ויגיע "עד ה' אלוקיך" ... "כי כשלת בעונך" כישלון לכאורה הכוונה לשגגה, ועונך הינו במזיד, א"כ קשה מה הפשט "כי כשלת בעונך"? התשובה. אם אתה מוצא את עצמך נכשל בשגגה, אל תצטדק "נו, זה קרה בשוגג" כי מסתמא אתמול, שלשום עברת עבירה במזיד, והעוון במזיד גרר אחריו עתה כישלון בשגגה, כי "עבירה גוררת עבירה", כשם שמצוה גוררת מצוה. ידוע מה שמסופר על הפגישה בין רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל לרבי מטשורקוב זצ"ל, אמר לו האדמו"ר: ר' מאיר! איני מקנא בך על מצוה זו של ייסוד הדף היומי, אלא אני מקנא בך וגם מעוניין מאוד לדעת מה המצווה הקודמת לה, מצוה גדולה שעשית, שבגינה זכית - כי תתגלגל זכות זו על ידך". (להגיד)

מאות כבר נושעו! ומה איתך?
רוצים גם ישועה? יש לכם שמחה, אזכרה וכו'
תרמו! וקחו חלק בהפצת המעיינות של
מרכז "אמונת חיים" קראלי
כתובת לתרומות תגובות ולקבלת הגליון
רח' דב גור 20/23 אשדוד טל. 055-6798152
באימייל: 3118494@gmail.com

פדיון כפרות • כופר נפש
לטובת תלמידי חכמים ונזקקים
ניתן למסור ולהתברך ע"י
מון רבינו עט"ר שליט"א
או למזכיר בטל. 055-6798152

לעילוי נשמת
הרב **זאב ארי לייב** זצ"ל
בן מו"ר הרה"צ אביגדור זצ"ל
נלב"ע יום כיפור
ת. נ. צ. ב. ה.

לזכר עולם יהיה צדיק
אדונינו מורינו ורבינו
הגה"ק **יצחק צבי משה** זצ"ל
ברא כרעא דאבוא
אדמו"ר **אביגדור מוזס** זצ"ל
מקראלי
נלב"ע ד' טבת תשעט
זכותו יגן עלינו ועכ"א
ת. נ. צ. ב. ה.

לזכר עולם יהיה צדיק
האדמו"ר ממכונבאק
ר' אברהם יהושע העשיל זי"ע
בן הרה"ק יוסף מאיר זיע"א
נלב"ע יום כיפור תשמ"ח
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת
הרה"ח **יחיאל מאיר** ז"ל
ב"ר משה אליעזר ז"ל
מרת **ברנדיל ע"ה**
בת הר"ר יהודה מנחם ז"ל
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת
הגה"צ **משה וועבר** זצוק"ל
בהרה"צ **מרדכי** זצ"ל
נלבע יב כסלו תשפא
ת. נ. צ. ב. ה.